

NÁRODNÁ BANKA SLOVENSKA

ODBOR ŠTATISTIKY

METODIKA

k štvrtročným finančným účtom

Obsah

1	Úvod	3
2	Kľúčové aspekty Štvrťročných finančných účtov	4
3	ŠFÚ v systéme ESA 2010.....	6
3.1	Toky finančných aktív a pasív	6
3.1.1	Transakcie.....	6
3.1.2	Ostatné zmeny aktív a pasív (OZ)	6
3.2	Stavy finančných aktív a pasív	6
3.3	Postupnosť národných účtov	7
3.4	Pravidlá účtovania	8
3.4.1	Oceňovanie.....	8
3.4.2	Čas zaznamenávania.....	8
3.4.3	Konsolidácia.....	9
3.5	Klasifikácia inštitucionálnych sektorov a finančných nástrojov	9
3.6	Údajové zdroje zostavovania ŠFÚ	11
3.6.1	ŠFÚ ako kompilovaná štatistika.....	11
3.6.2	Údajové pokrytie	12
3.6.3	Protistrany	12
3.6.4	Zabezpečenie konzistentnosti údajov	12
3.6.5	Ocenenia finančného aktíva pre potreby ŠFÚ.....	13
3.7	Interné a externé zdroje údajov pre zostavenie ŠFÚ	14
3.8	Proces zostavovania ŠFÚ	15
4	Schéma zostavenia ŠFÚ	17

1 Úvod

Štvrťročné finančné účty (ŠFÚ) predstavujú finančné štatistické údaje, ktoré vytvárajú integrálnu súčasť systému národných účtov. Národné účty sú na Slovensku vykazované v zmysle medzinárodne akceptovaných a štandardizovaných smerníc a noriem v súlade s novou metodikou - Európskym systémom národných a regionálnych účtov ESA 2010 (Manuál ESA 2010 bol uverejnený v Úradnom vestníku ako príloha A k Nariadeniu Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 549/2013 a prílohu B tohto nariadenia tvorí Program zasielania údajov ESA 2010). Zmeny v metodike systému národných účtov ESA 2010 oproti donedávna používanej ESA 95 sú orientované na zachytenie zmien ekonomickej reality v podmienkach narastajúcej globalizácie. Spôsob vykazovania údajov v zmysle implementovanej metodiky ESA 2010 vedie k prehĺbeniu a zlepšeniu fungovania celého systému národných účtov. Nová metodika zároveň uplatňuje dôslednejší a precíznejší princíp sektorizácie a klasifikácie definovaných inštitucionálnych sektorov a subsektorov, nefinančných a finančných aktív a pasív, transakcií a ostatných tokov.

Na úrovni EÚ sú ŠFÚ publikované na stránke Európskej centrálnej banky ako súčasť integrovaných účtov eurozóny (EAA - Euro Area Accounts) <http://www.ecb.int/stats/acc/html/index.en.html>. EAA predstavujú prepojenie nefinančných a finančných účtov eurozóny, to znamená prepojenie tvorby produkcie vo výrobnom procese, jej rozdelenie a následnú spotrebu s použitím nespotrebovanej časti produkcie (úspory) v podobe finančných tokov.

2 Kľúčové aspekty Štvrťročných finančných účtov

Štvrťročné finančné účty (ŠFÚ) systematicky definujú a popisujú ekonomické cykly od počiatku vzniku produkcie tovarov a služieb cez proces vytvárania, distribúcie, redistribúcie ako aj následného využitia zisku, čím zároveň odzrkadľujú a reflektujú všetky zmeny finančných aktív a pasív vo všetkých sledovaných sektoroch. ŠFÚ predstavujú neoddeliteľnú súčasť európskeho systému národných a regionálnych účtov ESA 2010 (European System of national and regional accounts in the European Union 2010). Štruktúra ESA 2010 je konzistentná s celosvetovými usmerneniami o národnom účtovníctve, pričom metodika ESA 2010 je zameraná predovšetkým na podrobnejšie zachytávanie údajov v rámci Európskej Únie. Zmeny v metodike systému národných účtov ESA 2010 oproti donedávna používanej ESA 95 sú orientované na zachytenie zmien ekonomickej reality v podmienkach narastajúcej globalizácie. V súlade s potrebou korektnejšieho a dôslednejšieho vykazovania, došlo v metodike ESA 2010 k zmene v klasifikácii inštitucionálnych sektorov, nefinančných a finančných transakcií a ostatných tokov. V rámci subsektora finančných korporácií (S.12) došlo oproti pôvodne používanej metodike v zmysle ESA 95 k detailnejšiemu členeniu sektora finančných korporácií s cieľom umožniť podrobnejšiu analýzu jednotlivých subsektorov ako aj zabezpečiť konzistentnosť s finančnými štatistickými systémami ECB a MMF. Pôvodných päť (5) subsektorov S.12 pri ESA 95 sa rozšírilo na deväť (9) subsektorov S.12 v ESA 2010. Pretrvávajúcou hlavnou úlohou štvrťročných finančných účtov je poskytnúť vyčerpávajúcu informáciu o finančných tokoch medzi jednotlivými ekonomickými subjektmi národného hospodárstva, medzi rezidentmi a zahraničím, respektíve, poskytnúť relevantné informácie o objeme (stave) finančného majetku s ktorým príslušné ekonomické subjekty disponujú. Na základe takto získanej informácie je potom možné analyzovať predovšetkým transmisný mechanizmus menovej politiky centrálnej banky a taktiež, prostredníctvom objemu a štruktúry vlastnených finančných aktív ako aj objemu a štruktúry finančnej zadlženosti ekonomických subjektov, implicitne sledovať mieru stability finančného systému krajiny.

Národná banka Slovenska (NBS) je primárne zodpovedná za zostavenie a publikáciu štvrťročných finančných účtov celej ekonomiky okrem sektora verejnej správy, ktorý je v gescii Štatistického úradu Slovenskej republiky (ŠÚSR). Pri zostavovaní ŠFÚ, NBS úzko spolupracuje aj s Ministerstvom financií SR (MF SR) ako aj s ostatnými subjektmi finančného sektora. Údaje od nefinančných subjektov (S.11, S.14, S.15, S.2) získava NBS z výkazov ŠÚSR, z platobnej bilancie zostavovanej NBS, alebo z už existujúcich štatistických výkazov, čiže z údajov z protistrán (napríklad údaje o vkladoch domácností (S.14) v bankách sa nezískavajú priamo od domácností, ale zo štatistických výkazov bánk).

Štvrťročné finančné účty

Pokrytie	ŠFU sú integrálnou súčasťou Národných účtov v zmysle definície ESA 2010, pričom poskytujú informácie o stavoch a tokoch finančných investícií, resp. finančných aktivitách v rámci jednotlivých hospodárskych sektorov
Štatistická populácia	Štatistická populácia zahŕňa všetky inštitucionálne jednotky (domácnosti, finančné a nefinančné korporácie, inštitúcie verejnej správy, neziskové inštitúcie slúžiace domácnostiam) so štatútom rezidenta v SR
Typ štatistiky	Systém účtov
Zdroj údajov/kompilácia	„zdrojovo kombinovaná“ štatistika - základ tvoria údaje vykazované v gescii NBS: <ol style="list-style-type: none"> 1. menová a finančná štatistika - zdroj NBS 2. štatistika poisťovní, dôchodkového sporenia a subjektov kapitálového trhu - zdroj NBS, MFSR 3. štatistika platobnej bilancie a medzinárodnej investičnej pozície (BoP) - zdroj NBS, Ardal, Štátna pokladňa, MFSR 4. štatistika cenných papierov - zdroj NBS 5. štatistika verejných financií a subjektov verejnej správy - zdroj MFSR, Ardal, Štátna pokladňa 6. štatistika štvrťročných finančných účtov vlády SR - zdroj ŠÚSR 7. štátny záverečný účet - zdroj MFSR 8. výberové zisťovania nefinančných podnikov a domácností - zdroj ŠÚSR 9. interné výpočty, kalkulácie a odborné odhady (predovšetkým z titulu transakcií/stavov v prípade absentujúcich relevantných údajov) - zdroj sektor protistrany, matematicko - štatistické metódy výpočtu
Reportujúce/referenčné obdobie/periodicita	Štvrťročné časové rady od Q1 2004
Legislatívny základ/právna opodstatnenosť	<ul style="list-style-type: none"> • Nariadenie EP a Rady (EC) č. 549/2013 o Európskom systéme národných a regionálnych účtov v EÚ (ESA 2010); • Nariadenie ECB z júla 2013 (ECB/2013/24) o požiadavkách na štatistické vykazovanie Európskej centrálnej banky v oblasti štvrťročných finančných účtov; • Nariadenie ECB(EÚ) č. 1374/2014 z novembra 2014 o požiadavkách na štatistické vykazovanie pre poisťovacie korporácie (ECB/2014/50); • Opatrenie Národnej banky Slovenska z 10. decembra 2013 č. 10/2013 o predkladaní výkazov poisťovňou, zaistovňou, pobočkou zahraničnej poisťovne, pobočkou zahraničnej zaistovne, poisťovňou z iného členského štátu, zaistovňou z iného členského štátu, dôchodkovou správcovskou spoločnosťou a doplnkovou dôchodkovou spoločnosťou na štatistické účely
Termín vykazovania	<ul style="list-style-type: none"> • T+82 predbežné; • T+97 finálne; • T+108 zverejnenie údajov na web

3 ŠFÚ v systéme ESA 2010

Systém ESA 2010 zachytáva dva základné druhy informácií: **toky (F)** a **stavy (AF)**. Toky sa vzťahujú k činnostiam a efektom vyplývajúcich z javov, ktoré nastali v rámci daného časového obdobia (napríklad prírastok nových vkladov domácností za jeden štvrťrok), kým stavy sa vzťahujú k určitému stanovenému časovému momentu (napríklad celkový objem všetkých vkladov domácností na konci konkrétneho štvrťroka).

3.1 Toky finančných aktív a pasív

Toky predstavujú tvorbu, transformáciu, zmenu, transfer alebo zánik finančného aktíva alebo pasíva, pričom existujú dva druhy ekonomických tokov:

- a) transakcie
- b) ostatné zmeny

3.1.1 Transakcie

Finančné transakcie predstavujú transakcie s finančnými aktívami a pasívami medzi jednotlivými ekonomickými subjektmi v rámci jednej krajiny a medzi týmito subjektmi a zahraničím. V systéme ESA 2010 sú subjekty národného hospodárstva zatriedované do jednotlivých inštitucionálnych sektorov.

V zmysle dikcie ESA 2010, úroveň a zmeny jednotlivých stavov subjektov a ich finančné toky, vysvetľujú ekonomické procesy vo všetkých druhoch ekonomických aktív a pasív, to znamená tak vo finančných ako aj v nefinančných aktívach a pasívach, ich väzby so zahraničím, ktoré sú zaznamenané na finančnom účte. Predmetné transakčné zmeny obsahujú informáciu o reálnom nadobudnutí a úbytku finančných aktív a pasív, čo znamená, že finančné transakcie nezahrňujú zmeny finančných aktív a pasív spôsobené zmenou ceny, klasifikácie a štruktúry.

3.1.2 Ostatné zmeny aktív a pasív (OZ)

Ostatné zmeny aktív a pasív zaznamenávajú zmeny, ktoré nie sú výsledkom transakcií. ŠFU rozdeľujú OZ na:

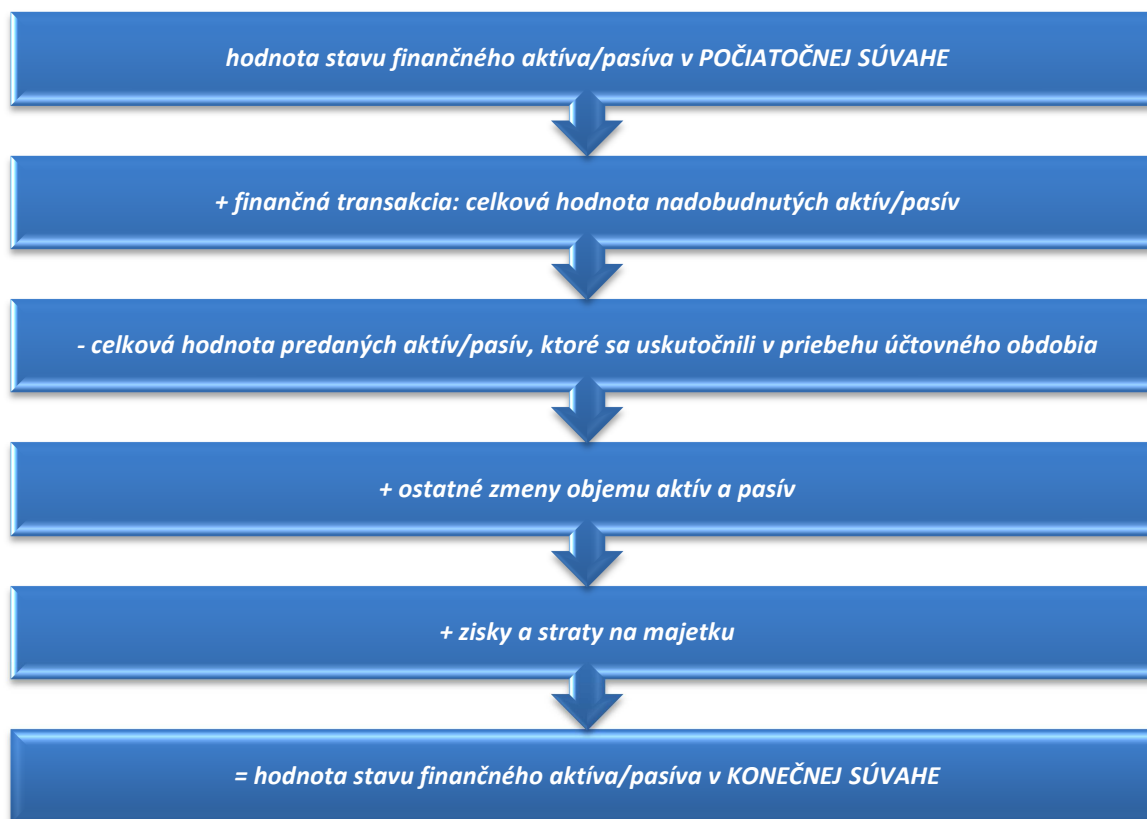
- 1) **ostatné zmeny objemu aktív a pasív** (do uvedenej kategórie patria zmeny, ktoré vznikli následkom reklasifikácie a reštrukturalizácie inštitucionálnych sektorov alebo finančných aktív a pasív a taktiež jednostranné zrušenie dlhu a nekompenzované zabavenie aktív),
- 2) **zisky a straty na majetku** (vykazované údaje sú výsledkom zmien cien aktív, to znamená, že sa vyskytujú pri všetkých finančných aktívach a pasívach v dôsledku ich držby bez ich akejkoľvek transformácie, precenenia, kurzových zmien).

3.2 Stavby finančných aktív a pasív

Stavy predstavujú finančný majetok pozostávajúci z finančných aktív a pasív v určitom časovom bode a zachytávajú sa na začiatku a na konci každého účtovného obdobia (počiatočná a konečná

súvaha). Systém ESA 2010 je v rámci svojho ohraničenia vyčerpávajúci tak pokiaľ ide o toky, ako aj o stavy (to znamená, že všetky zmeny stavov sú vyčerpávacím spôsobom vysvetlené zaznamenanými tokmi).

Kompletný finančný účet za národné hospodárstvo za konkrétny štvrťrok v zmysle vyššie uvedenej charakteristiky finančných stavov a tokov vyzerá nasledovne:

3.3 Postupnosť národných účtov

ESA 2010 zaznamenáva toky a stavy vo forme usporiadanej sústavy účtov, ktoré popisujú ekonomický cyklus od tvorby dôchodkov (tvorba hrubého domáceho produktu), cez ich rozdelenie a znovurozdelenie a nakoniec ich akumuláciu vo forme aktív. Uvedené účty sú zoskupené do troch kategórií:

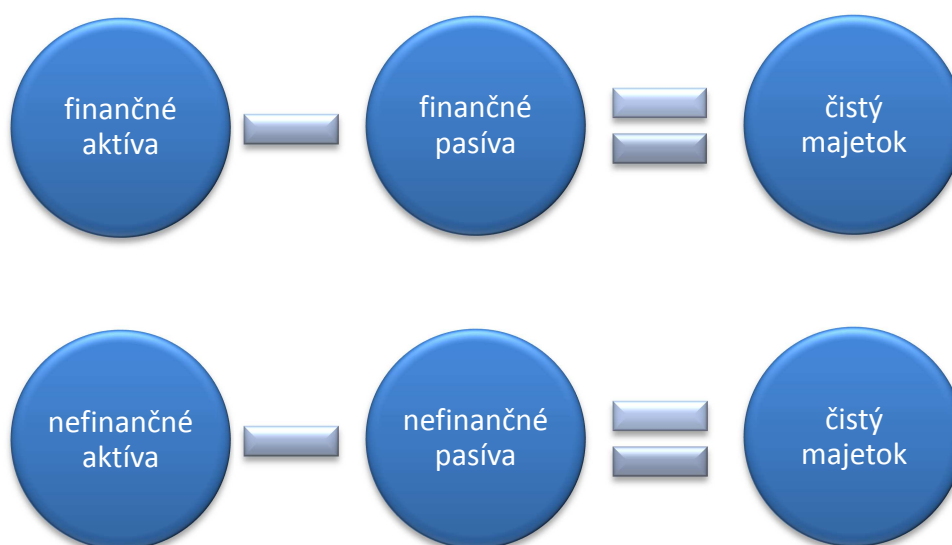
- a) bežné účty
- b) účty akumulácie
- c) súvahové účty

Bežné účty sú účtami transakčnými a týkajú sa tvorby, rozdelenia a znovurozdelenia dôchodkov a ich použitia vo forme konečnej spotreby. Nespotrebovaná časť dôchodkov je zaznamenaná vo forme úspor, ktoré sú poslednou bilancujúcou položkou bežných účtov a predstavujú základný zdroj účtov akumulácie.

Účty akumulácie predstavujú účty tokov, to znamená, že zaznamenávajú rôzne príčiny zmien aktív a pasív inštitucionálnych sektorov a zmenu ich čistého majetku. Účty akumulácie

sa rozdeľujú na účet kapitálu (nefinančný účet) a finančný účet. Účet kapitálu reflektuje zmeny čistého majetku v dôsledku úspor a kapitálových transferov a následne zaznamenáva nadobudnutie a úbytok nefinančných aktív/pasív rezidentskými jednotkami. Rozdiel medzi stavom čistého majetku a nadobudnutia mínus úbytkom nefinančných aktív/pasív, vytvára bilancujúcu položku pre finančný účet. V prípade ak je uvedený rozdiel na kapitálovom účte kladný (napr. +100€), rozdiel medzi finančnými aktívami a pasívami na finančnom účte sa bude vykazovať identickú hodnotu (t.j. tiež +100€). Uvedené rozdiely na kapitálovom a finančnom účte sú označované ako čisté pôžičky poskytnuté/prijaté.

Súvahové účty poskytujú obraz o stavoch finančných a nefinančných aktív/pasív a o čistom majetku:

3.4 Pravidlá účtovania

Národné účtovníctvo je založené na princípe podvojného účtovníctva, čo znamená, že akákoľvek transakcia musí byť zachytená dvakrát, raz ako zdroj (alebo ako zmena pasív) a raz ako použitie (alebo zmena aktív). Celkový súčet transakcií zachytených ako zdroje a celkový súčet transakcií zachytených ako použitie sa musí rovnať, čo umožňuje kontrolu konzistencie účtov.

3.4.1 Oceňovanie

Toky a **stavy** sú v rámci národných účtov merané vzhľadom na ich výmennú hodnotu, to znamená hodnotu, za ktorú sú v skutočnosti vymeniteľné za hotovosť. **Trhové ceny** sú teda pre systém ESA 2010 základným spôsobom oceňovania. V prípade, ak určité finančné alebo nefinančné aktívum nie je ocenené v trhovej cene, je preferovanou metódou oceňovania referencia na trhové ceny príbuzných aktív. V prípade, keď nie je možné použiť ani túto metódu, je potrebné uskutočniť iný kvalifikovaný odhad trhovej ceny.

3.4.2 Čas zaznamenávania

Systém zaznamenáva toky na základe zásady **zachytenia transakcie v čase vzniku nároku** (accrual basis), to znamená vtedy, keď je ekonomická hodnota vytvorená, transformovaná alebo

likvidovaná, alebo vtedy, keď nároky a záväzky vznikajú, sú transformované. Medzi nefinančné aktíva/pasíva patrí investičný majetok, zásoby a cennosti. Niektoré dlhové cenné papiere sú vykazované iba v nominálnej resp. emisnej cene, pričom aktuálna trhovú cenu nie je k dispozícii. **Nákup** alebo **predaj** finančného aktíva je teda zachytený vtedy, keď **zmení majiteľa** a nie vtedy, keď sa vykoná zodpovedajúca platba. **Úroky** sa zaznamenávajú **v účtovnom období**, t.j. vtedy keď vznikajú, bez ohľadu na to, či sú skutočne v tomto období zaplatené.

3.4.3 Konsolidácia

Konsolidácia znamená vylúčenie vzájomných vzťahov (finančných operácií) zo strany použitia ako aj zo strany zdrojov v prípade, ak vznikli medzi jednotkami patriacimi do tej istej skupiny. V prípade zostavovania ŠFÚ sa konsolidácia uplatňuje iba v prípade finančných vzťahov v rámci sektora verejnej správy (S.13), údaje za ostatné sektory národného hospodárstva sú nekonsolidované.

3.5 Klasifikácia inštitucionálnych sektorov a finančných nástrojov

ŠFÚ predstavujú systém vzájomných vzťahov medzi jednotlivými inštitucionálnymi sektormi prostredníctvom jednotlivých finančných nástrojov. Inštitucionálne sektory a subsektory pozostávajú z inštitucionálnych jednotiek, ktoré majú podobný typ ekonomického správania.

Sektory v ŠFÚ je možné rozdeliť na dve základné časti:

- **rezidentské sektory** (alebo domáce sektory - **S1**)
- **sektory nerezidentov** (alebo sektor zahraničia - **S2**)

Rezidentské sektory sú tie, ktoré majú centrum ekonomického záujmu a svoj domicil na ekonomickom území danej krajiny.

Sektory nerezidentov (sektor zahraničia) umožňuje zaznamenať celkový objem finančných aktív a pasív jednotlivých sektorov slovenskej ekonomiky voči zahraničiu, to znamená, že umožňuje určiť celkovú zadlženosť alebo veriteľskú pozíciu subjektov slovenskej ekonomiky voči zahraničiu.

Finančné nástroje predstavujú ekonomické aktíva (pasíva) zahrňujúce platobné prostriedky, finančné pohľadávky (záväzky) a ekonomické aktíva (pasíva) svojou povahou blízke finančným pohľadávkam (záväzkom). V systéme ESA 2010 má každé finančné aktívum súvťažné pasívum. Rozdielne voči ESA 95, kde bola výnimka u finančných aktív zatriedených do kategórie menové zlato a zvláštne práva čerpania (SDR) – AF (F.1), v metodike ESA 2010 sú SDR uznané ako aktíva so zodpovedajúcimi pasívami, aj keď tieto aktíva reprezentujú nároky na účastníkov kolektívne a nie na MMF. Klasifikácia finančných aktív a pasív je založená predovšetkým na princípe likvidity a právnej subjektivity jednotlivých finančných aktív a pasív. Napriek skutočnosti, že inovácie na finančných trhoch znížili užitočnosť rozlišovania finančných aktív a pasív na krátkodobé a dlhodobé, uvedené členenie je ŠFÚ naďalej aktuálne, aj z dôvodu potreby analýzy nástroja pri skúmaní splatnosti ako aj pri analýze úrokových sadzieb a výnosov aktív. **KRÁTKODOBÉ** finančné aktíva (pasíva) sú finančné aktíva (pasíva), ktorých pôvodná splatnosť je obvykle jeden rok alebo menej a vo výnimočných

prípadoch najviac dva roky. DLHODOBÉ finančné aktíva (pasíva) sú finančné aktíva (pasíva), ktorých pôvodná splatnosť je obvykle dlhšia ako rok.

V rámci vykazovania ŠFU SR v zmysle **systemu ESA 2010**, rozlišujeme nasledovné **inštitucionálne sektory a subsektory vstupujúce do maticovej štruktúry ŠFÚ** (vertikálne v pozícii veriteľa na strane Aktív a horizontálne v pozícii eminenta finančného nástroja):

OBLASŤ/ SEKTOR	Kód
Rezidenti	S.1
Nefinančné korporácie	S.11
Finančné korporácie	S.12
Centrálna banka	S.121
Korporácie prijímajúce vklady	S.122
Fondy peňažného trhu	S.123
Investičné fondy iné ako fondy peňažného trhu	S.124
Ostatní finanční sprostredkovatelia okrem penzijných fondov a poisťovacích korporácií	S.125
Finančné pomocné inštitúcie	S.126
Kaptívne finančné inštitúcie a požičiavatelia peňazí	S.127
Poisťovacie korporácie (PK)	S.128
Penzijné fondy (PF)	S.129
Verejná správa	S.13
Ústredná štátna správa	S.1311
Regionálna štátna správa	S.1312
Územná samospráva	S.1313
Fondy sociálneho zabezpečenia	S.1314
Domácnosti	S.14
Neziskové inštitúcie slúžiace domácnostiam	S.15
Zahraničie (nerezidenti)	S.2
Európska únia (EÚ)-Eurozóna	S.21
Členské krajiny EÚ mimo Eurozóny	S.22
Zvyšok sveta a medzinárodné organizácie	S.23

Podľa **systému ESA 2010** rozlišujeme nasledovné **finančné nástroje** (horizontálna pozícia emitenta) identické z hľadiska systematického spracovania pre všetky vykazované sektory a subsektory:

FINANČNÝ NÁSTROJ	Kód
Menové zlato a zvláštne práva čerpania	(A)F.1
Menové zlato	(A)F.11
Zvláštne práva čerpania (ZPČ)	(A)F.12
Obeživo a vklady	(A)F.2
Obeživo	(A)F.21
Prevoditeľné vklady	(A)F.22
Ostatné vklady	(A)F.29
Dlhové cenné papiere okrem akcií	(A)F.3
Krátkodobé s pôvodnou splatnosťou do 1 roka	(A)F.31
Dlhodobé	(A)F.32
Úvery/Pôžičky	(A)F.4
Krátkodobé s pôvodnou splatnosťou do 1 roka (vrátane)	(A)F.41
Dlhodobé	(A)F.42
Majetkové účasti a Akcie/Podielové listy investičných fondov	(A)F.5
Majetkové účasti	(A)F.51
Kótované akcie	(A)F.511
Nekótované akcie	(A)F.512
Ostatné majetkové účasti/ podiely	(A)F.519
Akcie/Podielové listy investičných fondov	(A)F.52
Akcie/Podielové listy fondov peňažného trhu	(A)F.521
Iné Akcie/Podielové listy investičných fondov	(A)F.522
Poistné, penzijné a štandardizované schémy záruk	(A)F.6
Technické rezervy neživotného poistenia; rezervy na uplatnenie štandardizovaných záruk	(A)F.61,66
Nároky na životné poistenie a anuitu	(A)F.62
Nároky na dôchodok; nároky PF voči PF manažérom; nároky na nepenzijné dávky PF;	(A)F.63, 64,65
Finančné deriváty a zamestnanecké opcie na akcie	(A)F.7,71,72
Ostatné pohľadávky a záväzky	(A)F.8
Obchodný úver a preddavky	(A)F.81
Ostatné	(A)F.89

3.6 Údajové zdroje zostavovania ŠFÚ

Hlavnou úlohou ŠFÚ je poskytnúť komplexný obraz o finančných tokoch v rámci domácej ekonomiky a taktiež vo vzťahu k zahraničiu. V tejto súvislosti je potrebné zabezpečiť maximálne možné pokrytie všetkými dostupnými údajmi za účelom vytvárania kvalitných údajových a analytických výstupov a taktiež zabezpečiť porovnateľnosť údajov v čase.

3.6.1 ŠFÚ ako kompilovaná štatistika

Keďže ŠFÚ reprezentujú všetky finančné transakcie medzi všetkými subjektmi v národnom hospodárstve a vo vzťahu k zahraničiu, je potrebné pri ich zostavovaní využívať rôzne údajové

zdroje. Údajové zdroje sú svojím obsahom zamerané buď na špecifickú oblasť podnikania (napríklad údaje z výkazov za inštitucionálny sektor peňažné finančné inštitúcie - S.121, S.122 a S.123), to znamená, že sú zamerané na ekonomické činnosti a finančné nástroje súvisiace s daným konkrétnym sektorom, alebo sú zamerané na špecifický druh finančného nástroja (napríklad údaje o cenných papieroch získavané z databázy Centrálného depozitára). Takto získané údaje sú považované za čiastkové primárne vstupy a ŠFÚ sú tak až sekundárnym výstupom z uvedených zdrojov. Celková kvalita, časová dostupnosť a vzájomná porovnateľnosť, je vo veľkej miere závislá od uvedených vstupných štatistík.

3.6.2 Údajové pokrytie

Objem dostupných údajov pre potreby ŠFÚ je rôznych. Odlišnosti/rozdiely sú evidentné tak medzi jednotlivými sektormi a subsektormi ako aj medzi jednotlivými finančnými nástrojmi. Najspoľahlivejšie a najúplnejšie údaje, ktoré je možné získať v relatívne krátkom čase po skončení príslušného štvrťroka, sú údaje za sektory S.121, S.122, S.123, S.124, S.126, S.128, S.129 (tzv. interné zdroje). Kvalita a včasnosť údajov u predmetných sektorov vyplýva zo skutočnosti, že NBS má z dôvodu výkonu dohľadu nad finančným trhom skúsenosti so zberom údajov od finančných inštitúcií a taktiež z faktu, že je možné osloviť a získavať údaje od relevantných subjektov v rámci uvedených sektorov. Napriek uvedenej skutočnosti, ako aj mnohým inovatívnym metódam zberu, pretrvávajú určité údajové nedostatky a rezervy pri získavaní údajov od sektorov, ktoré pozostávajú z veľkého množstva subjektov, a ktoré nie je možné regulovať a tým aj ovplyvňovať (disciplínu vykazovania) v súvislosti s potrebnými údajmi. Jedná sa predovšetkým o sektory S.11, S.14 a S.15 (tzv. externé zdroje), čiže nefinančné spoločnosti a domácnosti vrátane neziskových inštitúcií slúžiacich domácnostiam. V nadväznosti na uvedené dôvody sa v prípadoch absencie dát v relevantných sektoroch údaje získavajú prostredníctvom štatistických kalkulácií a kvalifikovaných odhadov.

3.6.3 Protistrany

ŠFÚ umožňujú sledovať finančné toky v ekonomike prostredníctvom jednotlivých finančných nástrojov, pričom platí sektorovo nástrojový implicitný vzťah: finančný nástroj tvoriaci aktívum jedného sektora, sa automaticky musí zobrazíť ako pasívum proti-sektora. Uvedený podvojný zápis finančných nástrojov dáva možnosť zbierať údaje o jednom finančnom toku tak od subjektu, ktorý vlastní určité finančné aktívum, ako aj od subjektu, ktorý uvedené aktívum vydáva, čiže od dlžníka (napríklad v prípade cenných papierov je emitent dlžníkom voči majiteľovi cenného papiera). V prípade vybraných finančných nástrojov, keď je k dispozícii údaj iba od jedného z účastníkov finančnej transakcie v členení podľa protistrán, je druhý účastník finančnej transakcie určený automaticky, čiže z protistrany. Uvedený systém získavania údajov z protistrán sa využíva predovšetkým pri získavaní údajov o sektoroch, od ktorých nie je možné zbierať presné údaje (napríklad sektor domácností).

3.6.4 Zabezpečenie konzistentnosti údajov

V mnohých prípadoch sú údaje o konkrétnom finančnom nástroji k dispozícii z oboch zainteresovaných sektorov resp. subsektorov. Napriek tomu, že obidve strany vykazujú údaj o rovnakom finančnom nástroji (jeden sektor ako aktívum, druhý ako pasívum), veľmi často sa tieto údaje navzájom líšia. Uvedený nesúlad nemusí byť problém pre zdrojové sektory, avšak pre zostavovanie ŠFÚ ako konzistentného systému je identifikácia a následne odstránenie zistených

rozdielov kľúčovou úlohou s nezanedbateľným prínosom. Vzniknuté rozdiely nemusia byť výsledkom chýb v jednej zo zdrojových štatistík. Dôvodom pre možné diferencie sú:

- odlišná metodika vykazovania údajov v jednotlivých sektoroch, čo znamená, že existuje rozdielne vymedzenie finančného nástroja, prípadne ocenenie identického nástroja v účtovných a štatistických výkazoch jednotlivých sektorov
- rozdielne obdobia aktualizácie vykazovaných údajov, alebo odlišný okamih zaznamenania finančnej transakcie (napríklad nákup akcií uskutočnený 31.3.20xx, môže byť zaznamenaný vo výkazoch jedného sektora ako transakcia za 1.Q.20xx, v druhom sektore však môže byť zaznamenaná ako transakcia za 2.Q. konkrétneho roka)

Možnosť vzniku a existencie chýb zvyšuje nároky na zabezpečenie spoľahlivého kontrolného mechanizmu získavaných údajov. Princíp konzistentnosti údajov je nadradený všetkým ďalším princípmi zostavovania ŠFÚ. Uvedený princíp je dôležitý predovšetkým v súvislosti so zaznamenaním správneho ocenenia finančných nástrojov, keďže cena jedného aktíva (najmä u dlhových a majetkových cenných papierov) môže byť inak vnímaná majiteľom aktíva a inak dlžníkom (emitentom). Všeobecne je možné dodržať princíp trhového ocenenia iba u finančných aktív, ktoré sú verejne obchodované na trhu, v opačnom prípade je potrebné zvoliť iný ekonomický koncept.

3.6.5 Ocenenia finančného aktíva pre potreby ŠFÚ

Finančný nástroj	Spôsob oceňovania
Menové zlato a zvláštne práva čerpania (A)F.1	
Menové zlato (A)F.11	Trhová cena
Zvláštne práva čerpania ZPČ (A)F.12	Menovitá hodnota
Obeživo a vklady (A)F.2 ^{1,2}	
Obeživo (A)F.21	Menovitá hodnota
Prevoditeľné vklady (A)F.22	Menovitá hodnota
Ostatné vklady (A)F.29	Menovitá hodnota
Dlhové cenné papiere okrem akcií (A)F.3 ²	
Krátkodobé s pôvodnou splatnosťou do 1 roka (A)F.31	Menovitá hodnota + trhová cena
Dlhodobé (A)F.32	Menovitá hodnota + trhová cena
Úvery/Pôžičky (A)F.4 ^{1,2}	
Krátkodobé s pôvodnou splatnosťou do 1 roka(A)F.41	Menovitá hodnota
Dlhodobé (A)F.42	Menovitá hodnota
Majetkové účasti a Akcie/Podielové listy investičných fondov (A)F.5	
Majetkové účasti (A)F.51	
Kótované akcie (A)F.511	Trhová cena
Nekótované akcie (A)F.512	Trhová cena
Ostatné majetkové účasti/ podiely (A)F.519	Trhová cena
Akcie/Podielové listy investičných fondov (A)F.52	

¹ Menovitá hodnota je cena finančného nástroja, ktorá je uvedená na peňažných prostriedkoch, alebo suma, na ktorú pohľadávky alebo záväzky znejú.

² Úroky z finančných aktív a pasív sú zachytené v ŠFÚ do príslušného finančného nástroja, ako keby boli reinvestované.

Akcie/Podielové listy fondov peňažného trhu (A)F.521	Trhová cena
Iné Akcie/Podielové listy investičných fondov (A)F.522	Trhová cena
Poistné, penzijné a štandardizované schémy záruk (A)F.6	
Technické rezervy neživotného poistenia; rezervy na uplatnenie štandardizovaných záruk (A)F.61,66	Trhová cena
Nároky na životné poistenie a anuitu (A)F.62	Trhová cena
Nároky na dôchodok; nároky PF voči manažérom PF; nároky na nepenzijné dávky (A)F.63, 64,65	Trhová cena
Finančné deriváty a zamestnanecké opcie na akcie (A)F.7,71,72	Menovitá hodnota+ trhová cena
Ostatné pohľadávky a záväzky (A)F.8	
Obchodný úver a preddavky (A)F.81	Účtovná hodnota
Ostatné (A) F.89	Účtovná hodnota

3.7 Interné a externé zdroje údajov pre zostavenie ŠFÚ

NBS využíva pri zostavovaní ŠFÚ v princípe dva druhy zdrojových údajov: interné a externé. V rámci externých zdrojových údajov zohráva najdôležitejšiu úlohu ŠÚSR, MFSR, Ardal a Štátna pokladňa, v spolupráci s ktorými, je možné nielen zostavenie ŠFÚ ale taktiež porovnanie ŠFÚ s nefinančnými štvrťročnými účtami (NŠFÚ), a s ročnými finančnými účtami (RFÚ), ktoré sú v kompetencii ŠÚSR.

Interné zdroje a časová dostupnosť:

- Menová a finančná štatistika; (T+26)
- Platobná bilancia; (T+82)
- Medzinárodná investičná pozícia; (T+82)
- Štatistika podielových fondov a správcovských spoločností podielových fondov; (T+30)
- Štatistika ostatných subjektov finančného sprostredkovania okrem poisťovacích korporácií a penzijných fondov; (T+30), lízingové spoločnosti, faktoringové spoločnosti a spoločnosti splátkového predaja; (T+30)
- Štatistika obchodníkov s cennými papiermi; (T+30)
- Štatistické údaje burzy cenných papierov a centrálného depozitára; (T+30)
- Finančné súvahy poisťovacích korporácií; (T+30)
- Finančné súvahy a štatistické údaje poisťovní, dôchodkových fondov, doplnkových dôchodkových fondov a správcovských spoločností dôchodkových fondov a doplnkových dôchodkových fondov; (T+30), resp. (T+90 korigované štvrťročné údaje)

Externé zdroje a časová dostupnosť:

- Finančné súvahy subjektov verejnej správy (MFSR) a štvrťročné finančné účty vlády (ŠÚSR); (T+60)
- Štátny záverečný účet (MFSR); (T+60)
- Mesačná štatistická bilancia (Štátna pokladňa); (T+40)

- Výberové zisťovania nefinančných podnikov a domácností; (ŠÚSR); (T+70)
- Prehľad príjmov a výdavkov; (Štátna pokladňa); (T+60)
- Údaje o dani z príjmov právnických osôb podľa inštitucionálnych sektorov; (MFSR - Finančná správa); (T+150)
- Ročné finančné účty; (ŠÚSR)

3.8 Proces zostavovania ŠFÚ

V procese zostavovania ŠFÚ zohrávajú kľúčovú úlohu faktory ako časová dostupnosť údajov, kvalita v zmysle metodických požiadaviek a požadovaná štruktúra existujúcich údajov. Postupne „prichádzajúce“ údaje je potrebné priebežne vyhodnocovať z pohľadu ich úplnosti, kvality a ekonomickej interpretovateľnosti a súbežne bilancovať strany aktív a pasív.

V prípade, ak pri určitom finančnom nástroji sú vykazované medzi sektormi alebo v rámci sektorov odlišné údaje medzi aktívami jedného sektora a pasívami druhého sektora, dochádza k analýze možných príčin odlišností a prijatiu konsenzu o „uprednostnení“ kvalitnejšieho zdroja údajov, podľa ktorého dôjde k vybilancovaniu protistrán aktív a pasív na rovnakú hodnotu.

V určitých prípadoch, kedy je možné presne identifikovať zdroj údajov (v prípade subjektov finančného trhu a verejného sektora) dochádza aj ku konzultáciám s uvedenými subjektmi zdrojových údajov ohľadom overenia správnosti vykázaných údajov a odstránení možných chýb, resp. nepresností. Existujú určité odlišnosti pri zostavovaní a bilancovaní stavov a transakcií v ŠFÚ.

Vo väčšine inštitucionálnych sektorov sú všeobecne dostupnejšie a kvalitnejšie údaje o stavoch. Údaje o transakciách sú dostupné úplne alebo čiastočne vo väčšine sektorov s výnimkou sektorov S.11 - nefinančné inštitúcie, S.14 - domácnosti a S.15 - neziskové inštitúcie slúžiace domácnostiam.

Úplná, resp. čiastočná dostupnosť údajov o transakciách vo väčšine sektorov súvisí so skutočnosťou, že údaje o transakciách je možné zostaviť dvoma odlišnými spôsobmi.

- Prvým je tzv. **priama metóda**, to znamená, že jednotlivé sektory poskytujú údaje priamo o transakciách.
- Druhý spôsob, tzv. **nepriama metóda**, znamená v prvej fáze získanie údajov o stavoch, preceneniach, reklasifikáciách a kurzových rozdieloch údajov za jednotlivé finančné nástroje, pričom údaj o transakcii sa získa ako rozdiel stavov medzi dvoma štvrťrokmi a odpočítaním hodnôt o ostatných tokoch (precenenia, reklasifikácie a kurzové rozdiely).

Keďže medzi jednotlivými sektormi a v rámci jednotlivých sektoroch sa vyskytujú rôzne typy údajov pre výpočet transakcií³, v takom prípade sú transakcie vypočítavané **kombináciou oboch spomínaných metód**. NBS zostavuje podľa časovej dostupnosti bilančnú maticu údajov, ktorú zasiela do ECB v nasledovnej postupnosti:

Na úrovni EÚ sú ŠFÚ publikované na stránke Európskej centrálnej banky <http://www.ecb.int/stats/acc/html/index.en.html> ako súčasť integrovaných účtov eurozóny (EAA - Euro Area Accounts).

³ V niektorých sektoroch existujú údaje iba o transakciách, v ďalších sú údaje iba o ostatných tokoch. Existujú sektory, v ktorých niektoré subjekty vykazujú údaje o transakciách, iné subjekty v rámci toho istého sektora vykazujú iba údaje o ne-transakciách a existujú taktiež sektory, ktoré nevykazujú žiadne údaje potrebné pre výpočet transakcií. V takýchto prípadoch dochádza ku kombinácii výpočtu rozdielu údajov o stavoch medzi dvoma po sebe nasledujúcimi štvrťrokmi a údajov získaných z protistrán.

4 Schéma zostavenia ŠFÚ

